

खाजगी औ.प्र.केंद्रांना सुधारित
प्रशिक्षण शुल्क लागू करण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्र.आयटीआय-२००८/रिट/(२७/०८)/व्यशि-२
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक : ३१ मार्च, २००८

वाचा :- १) शासन निर्णय क्र.टीटीएम-२३८४/३४८७७/(५२४)/तांशि-४, दि. ३०/१०/१९८५.
२) शासन निर्णय क्र.आयटीआय-२००७/(१६७/०७)/व्यशि-२, दि. २९ मे २००७

प्रस्तावना :- राज्यातील खाजगी औ.प्र.केंद्रांमधील विविध व्यवसाय अभ्यासक्रमांसाठी दि. ३०/१०/१९८५ अन्वयं प्रति वर्षी रु.१,५००/- व इलेक्ट्रॉनिक्स व संगणक विषयासाठी प्रती प्रशिक्षणार्थी रु.२,१००/- प्रशिक्षण शुल्क लागू करण्यांत आले आहे. औ.प्र.केंद्रांमधील प्रशिक्षण हे प्रात्यक्षिकांवर आधारित असून याकरिता मोठ्या प्रमाणावर अवजड यंत्रसामुद्री, उपकरणे आणि हत्यारे यांची आवश्यकता असते. तसेच डी.जी.ई.टी., नवी दिल्ली यांच्या मानकानुसार खाजगी औ.प्र.केंद्रांमधील कर्मचाऱ्यांना शासकीय संस्थेतील कर्मचाऱ्यांच्या वेतनाच्या किमान २/३ इतके वेतन देणे बंधनकारक आहे. प्रशस्त कार्यशाळा, पुरेसा विद्युत पुरवठा व प्रशिक्षणाच्या प्रात्यक्षिकांकारता सातत्याने लागणारा कच्चा माल यांचा पुरवठा करावा लागते. त्यामुळे सदर प्रशिक्षण योजनेवर / व्यवसाय अभ्यासक्रमांवर आर्थिकदृष्ट्या मोठ्या प्रमाणावर खर्च अपेक्षित असते.

सन १९८५ ते २००७ या २२ वर्षांच्या कालावधी नंतरही अद्यापपर्यंत प्रशिक्षण शुल्कात सुधारणा झालेली नसल्याने व सध्याचे शुल्क दर (प्रती वर्षी प्रति विद्यार्थी रु.१,५००/-) हे प्रत्यक्ष होणाऱ्या खर्चाच्या तुलनेत कर्मी असल्याने खाजगी औ.प्र.केंद्रांकडून त्यामध्ये सुधारणा करण्यांची वारंवार मागणी करण्यांत येत होती. सदर वस्तुस्थिती विचारात घेता खाजगी औ.प्र.केंद्रांना सुधारित प्रशिक्षण शुल्क लागू करण्याच्या संदर्भात शिफारशी करण्यासाठी संदर्भाधिन क्र.२ च्या शासन निर्णयान्वये मा.अपर मुख्य सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण यांच्या अध्यक्षतेखाली समितीची स्थापना करण्यांत आली होती. शहरी, निमशहरी व ग्रामिण भागातील औ.प्र.केंद्रांची सुधारित शुल्काबाबतची मते जाणून घेऊन तसेच औ.प्र.केंद्रांना विहित मागाने प्राप्त होणारा महसूल त्यानुसार होणारा खर्च, औ.प्र.केंद्रांचा दर्जा व इतर कोणत्या मागाने औ.प्र.केंद्र आपला महसूल वाढवू शकतात. उदा. उत्पादनाभिमुख प्रशिक्षण योजना, केंद्रांमध्ये विविध अल्प मुदतीचे अभ्यासक्रम राबविणे इ. यांचा सांगोपांग विचार करून निश्चित किती शुल्क आकारावे याबाबत अहवाल तयार करून शासनास सादर करण्याकरीता उपसमिती गठीत करण्यात आली होती. सदर उपसमितीने सादर केलेल्या अहवालावर मा.अपर मुख्य सचिव (उच्च व तंत्र शिक्षण) यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन करण्यात आलेल्या समितीने घेतलेल्या निर्णयाच्या अनुषंगाने खाजगी कायम विनाअनुदारात औ.प्र.केंद्रांच्या शुल्क निश्चिती करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय :- उपरोक्त पार्श्वभूमीवर आता खाजगी औ.प्र.केंद्रांमध्ये प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे प्रशिक्षण शुल्क पुढीलप्रमाणे सुधारित करण्यास मान्यता देण्यांत येत आहे.

प्रपत्र-अ

व्यवसाय अभ्यासक्रम	पूर्वीचे प्रशिक्षण शुल्काचे दर प्रति विद्यार्थी प्रति वर्ष	निश्चित केलेले प्रशिक्षण शुल्क प्रति विद्यार्थी प्रति वर्ष
१	२	३
शिल्प कारागीर प्रशिक्षणांतर्गत खाजगी कायम विनाअनुदानीत औ.प्र.केंद्रांतील व्यवसाय अभ्यासक्रमाचे प्रशिक्षण शुल्क	रु.१,५००/- व रु.२,१००/- इलेक्ट्रॉनिक्स व संगणक व्यवसायासाठी	"अ" दर्जा प्राप्त केंद्र रु. १२,०००/- "ब" दर्जा प्राप्त केंद्र रु. ११,०००/- "क" दर्जा प्राप्त केंद्र रु. १०,०००/- "ड" दर्जा प्राप्त केंद्र रु. ८,०००/-

वरील प्रपत्र "अ" मधील स्तंभ क्र.३ मध्ये नमूद केलेल्या दर्जानिहाय औ.प्र.केंद्रांमधील खालील व्यवसाय गटांकरीता प्रतिविद्यार्थी प्रतिवर्ष प्रशिक्षण शुल्क लागू राहील.

प्रपत्र-ब

अ) मार्शिन व्यवसाय गटासाठी (उदा. मार्शिनिस्ट, टर्नर,टुल अण्ड डायमेकर, मशिन टुल मेन्ट. इत्यादी)	ब) इतर अभियांत्रिकी व्यवसाय गटासाठी (उदा.इलेक्ट्रीकल,यांत्रिकी,आय.टी.,ऑटो मोबाईल सेक्टर इत्यादी)	क) बिगर अभियांत्रिकी व्यवसाय गटांकरीता (उदा.ॲपरेल, रिटेल, हॉस्पिटलिटी सेक्टर इत्यादी)
"अ" दर्जाप्राप्त केंद्र १००% "ब" दर्जाप्राप्त केंद्र ९०% "क" दर्जाप्राप्त केंद्र ८०% "ड" दर्जाप्राप्त केंद्र ६०%	"अ" दर्जाप्राप्त केंद्र ७०% "ब" दर्जाप्राप्त केंद्र ६०% "क" दर्जाप्राप्त केंद्र ५०% "ड" दर्जाप्राप्त केंद्र ४०%	"अ" दर्जाप्राप्त केंद्र ५०% "ब" दर्जाप्राप्त केंद्र ४०% "क" दर्जाप्राप्त केंद्र ३०% "ड" दर्जाप्राप्त केंद्र २०%

तसेच नव्याने सुरु होणा-या औ.प्र.केंद्राचा सुरुवातीस दर्जा निश्चित केलेला नसतो. अशा केंद्रांकरीता व ज्या केंद्रांचा दर्जा निश्चित केलेला नाही, अशा औ.प्र.केंद्रांकरीता प्रतिविद्यार्थी प्रतिवर्ष रु.१०,०००/- प्रमाणे शुल्क गृहीत धरून "प्रपत्र-ब" मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे मशिन व्यवसाय गटासाठी, इतर अभियांत्रिकी, बिगर अभियांत्रिकी व्यवसाय गटांकरीता शुल्क निश्चित करण्यात यावे.

उपरोक्त शुल्क आकारतांना खालील अटीचे पालन करणे संबंधित औ.प्र.केंद्रांच्या व्यवस्थापनास बंधनकारक राहील.

- १) वरीलप्रमाणे सुधारित प्रशिक्षण शुल्क खाजगी औ.प्र.केंद्रांमधील प्रशिक्षणाख्याना सन ऑगस्ट,२००८ पासून सुरु होणा-या शैक्षणिक सत्रापासून लागू राहील.
- २) खाजगी औ.प्र.केंद्रातील शिक्षकीय पदांनाच शासकीय ओद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील शिक्षकीय पदांच्या वेतनाच्या किमान २/३ एवढे वेतन देणे आवश्यक राहील.
- ३) खाजगी औ.प्र.केंद्रातील शिक्षकीय पदांना वेतन देणांना औ.प्र.केंद्र व्यवस्थापनाने संबंधित शिक्षकांच्या नावे बँकेत खाते उघडून धनादेश / धनाकर्षाब्दारे वेतन अदा करणे आवश्यक. राहील.

- ४) शासनाने निश्चित केलेल्या वरील प्रशिक्षण शुल्कापेक्षा जास्त शुल्क आकारण्यात येणार नाही याची खाजगी औ.प्र.केंद्र व्यवस्थापनाने दक्षता घ्यावी. वरीलप्रमाणे आकारण्यात येणारे प्रशिक्षण शुल्क व त्याचा होणारा विनियोग योग्यरित्या करण्यात येत आहे की नाही याबाबतची तपासणी संबंधित प्रादेशिक उपसंचालक कार्यालयामार्फत करण्यात येईल.
- ५) खाजगी औ.प्र.केंद्रांनी प्रशिक्षणाच्या गुणवत्तेला प्राधान्य द्यावे व औ.प्र.केंद्रांची गुणवत्ता कशी वाढेल व केंद्रांचा दर्जा कसा उंचावेल या कारता सतत प्रयत्नशील रहावे.
- ६) खाजगी औ.प्र.केंद्रांनी केंद्रास अधिकचा महसूल मिळणेकरिता उत्पादनाभिमुख प्रशिक्षण योजना व लोकसेवा केंद्रातर्गत योजना व इतर छोटे / मोठे उपक्रम राबवावे व दरबर्षी एकूण आवर्ती खर्चाच्या २५% रक्कम केंद्राकरीता मिळवून द्यावी व त्याचा काही भाग केंद्र व्यवस्थापनाने केंद्रातील कर्मचा-यांना प्रोत्साहन म्हणून द्यावा.
- ७) खाजगी औ.प्र.केंद्रांनी प्रशिक्षणाच्या गुणवत्तेला अधिक प्राधान्य द्यावेत. निकालाची टक्केवारी वार्डवर्ण, शिकाऊ उमेदवारी, रोजगार व स्वयंरोजगार विद्यार्थ्यांना मिळवून देणे इत्यादी बाबोकरीता खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र व्यवस्थापनाने पुढाकार घ्यावा.

हा शासन निर्णय शासनाच्या संकेतस्थळावर www.maharashtra.gov.in उपलब्ध असून त्याचा संगणकीय संकेतांक क्रमांक २००८०३२७१८२३२२००१असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति

संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

संचालक (व्यवसाय शिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

उपसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, प्रादेशिक कार्यालय, मुंबई/पुणे/औरंगाबाद/अमरावती/नागपूर/नाशिक.

महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र मुंबई -१/नागपूर-२,

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई-१/नागपूर-२,

मा. मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे खाजगी सचिव

मा. राज्यमंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे खाजगी सचिव

सर्व खाजगी औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र (संचालक, प्रशिक्षण यांचेमार्फत)

सर्व सह सचिव/उपसचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग

महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क मंत्रालय, मुंबई यांना विनंती करण्यांत येते की, उपरोक्त शासन निर्णयास व्यापक प्रसिद्धी देण्यांत यावी.

सर्व जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी, ..

मा.प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा.प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई

अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा.सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा.प्रधान सचिव,रोजगार व स्वयंरोजगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई

निवड नस्ती/व्यशि-२